

Nieuwsbrief nr.21, januari 2015

www.de-tuut.nl

Bestuur en vrijwilligers van De Tuut wensen u een prachtig 2015

Mooi Appeltern, Sneeuwfoto van de heerlijkheid en het stoomgemaal dec. 2014

De vrijwilligers van De Tuut hopen dat u een goede start gemaakt hebt met 2015 en dat het een voorspoedig jaar wordt. Bij De Tuut wordt er hard gewerkt aan de voorbereiding van het seizoen 2015 en dat start met het stoomweekend van 9 en 10 mei. Uiteraard krijgt de techniek van zowel het stoomgemaal als van het Motorenmuseum daarbij de nodige aandacht. Daarnaast wordt er hard gewerkt aan het verbeteren van de voorzieningen voor de bezoekers. De, laten we

zeggen, 'avontuurlijke' afrit naar het Motorenmuseum is inmiddels voorzien van een keurige bestrating zodat u nu ook zonder bergschoenen en klimijzers naar het museum kunt komen.

Er wordt verder nog hard nagedacht over de verbetering van de inrichting en van de informatieverstrekking aan de bezoekers. We houden u op de hoogte.

Er zijn enige wisselingen binnen het corps vrijwilligers, waarvan enkelen hebben besloten te stoppen met hun werk. Daarbij willen wij hier met name Henk Buiteman noemen die vele jaren onze deskundige machinist was en die heel veel heeft gedaan voor de restauratie en het weer in werking stellen van ons stoomgemaal. Tot ons genoegen hebben zich enkele mensen aangemeld om te helpen in het stoomcafé en bij de rondleidingen. **Hulp daarbij blijft welkom. Mocht u tijd en zin hebben meld u dan via info@de-tuut.nl aan bij onze secretaris, Goof van Oers.**

Ketel 2 weer in bedrijf!

Na een lange periode van stilstand is ketel 2 op 26 november 2014 weer bedrijfsvaardig opgeleverd. De ketel, type Lancashire, is door de bouwer Gebr. Stork&Co. in 1918 opgeleverd en tot 1967 in

bedrijf geweest om de 2 stoommachines met de daaraan gekoppelde centrifugaalpomp te drijven. De ketel is van een ander type dan ketel 1 die

tot op heden steeds aan het publiek is getoond. De maximale stoomproductie bedraagt 1960 kg per uur terwijl ketel 1, type Cornwall, slechts maximaal 840 kg stoom per uur kan leveren. Vroeger, toen het gemaal in bedrijf was, is ketel 2 steeds gebruikt om stoom te maken. In 1967 is, na het gereed komen van het nieuwe Bloemersgemaal, de stoom installatie buiten bedrijf gesteld en sinds dat jaar is de ketel ook niet meer verhit.

Na de inbedrijfstelling van ketel 1 in 2001 is door de vrijwilligers de restauratie van ketel 2 opgepakt. Hoofdzaak blijft natuurlijk dat de veiligheid voor vrijwilligers en publiek voorop staat. Daarvoor zijn er wettelijke regels: De Stoomwet en het Stoombesluit bepalen aan welke eisen de ketel moet voldoen. De gehele restauratie is dan ook in overleg met het Stoomwezen uitgevoerd (Het Stoomwezen is opgegaan in Lloyds Register Energy; Lloyds Register Energy is nu een van de door de overheid aangewezen keuringsinstanties voor o.a. stoomketels). Tijdens de restauratie werd duidelijk dat het gezegde "Rust Roest" ook hier opgaat. De oververhitter bleek compleet

doorgeroest te zijn. Met de nodige moeite – de oververhitter is geheel ingemetseld – is de oververhitter gedemonteerd, op tekening gezet en vervolgens nieuw vervaardigd.

Ook is de romp van de ketel geïnspecteerd en met waterdruk afgeperst. Alle appendages zoals de veiligheids, de peilglazen, de voedingwater

toestellen, kranen en afsluiters zijn geopend, nagezien, opnieuw gemonteerd en weer afgesteld. We kunnen niet zeggen dat de ketel als nieuw uit de restauratie is gekomen maar de kwaliteit en het vakmanschap dat in 1918 werd geleverd bleek zo goed dat de laatste proef op 26 november 2014, namelijk werking onder volle stoomdruk en met volle belasting, glansrijk werd doorstaan en dat het Stoomboek door de inspecteur kon worden afgetekend. We kunnen ketel 2 weer gebruiken en dat zullen we in het seizoen 2015 zeker doen.

Met dank aan vrijwilligers en sponsors.

De stoomtompomp uit Waalwijk

In de vorige nieuwsbrief maakten we al melding van de Stoomtompomp uit Waalwijk, een uniek stuk industrieel erfgoed dat hopelijk De Tuut komt verrijken. Deze bemalingspomp is niet alleen uniek, hij heeft ook een bijzondere geschiedenis.

Bij de verbetering van de Maas eind 19de eeuw is de Bergse Maas gegraven, een nieuwe afvoer van de Maas naar het Haringvliet en van daar naar de Noordzee. Die nieuwe verbinding was nodig omdat de Maas daarvoor op de Waal loosde, hetgeen voor beide rivieren grote nadelen had.

De lozing van het water van de oude Maas en het Zuiderkanaal naar de Bergse Maas via de zogeheten Bovenlandsesluis bij Waalwijk was bij hoge rivierstanden alleen met een gemaal mogelijk. Daarvoor werd daar in 1897 een stoomgemaal gebouwd voorzien van een horizontale stoommachine en een tolpomp. In Nederland is er daarvan maar één gebouwd en in gebruik geweest. Dit stoomgemaal is in 1964 vervangen door een nieuw elektrische gemaal genaamd gemaal Gansoijen dat nog steeds in functie is.

Het stoomgemaal is midden jaren tachtig gesloopt, maar de pomp en stoommachine zijn toen buiten op de sluis opgesteld omdat deze bemalingsinstallatie toch als uniek werd ervaren.

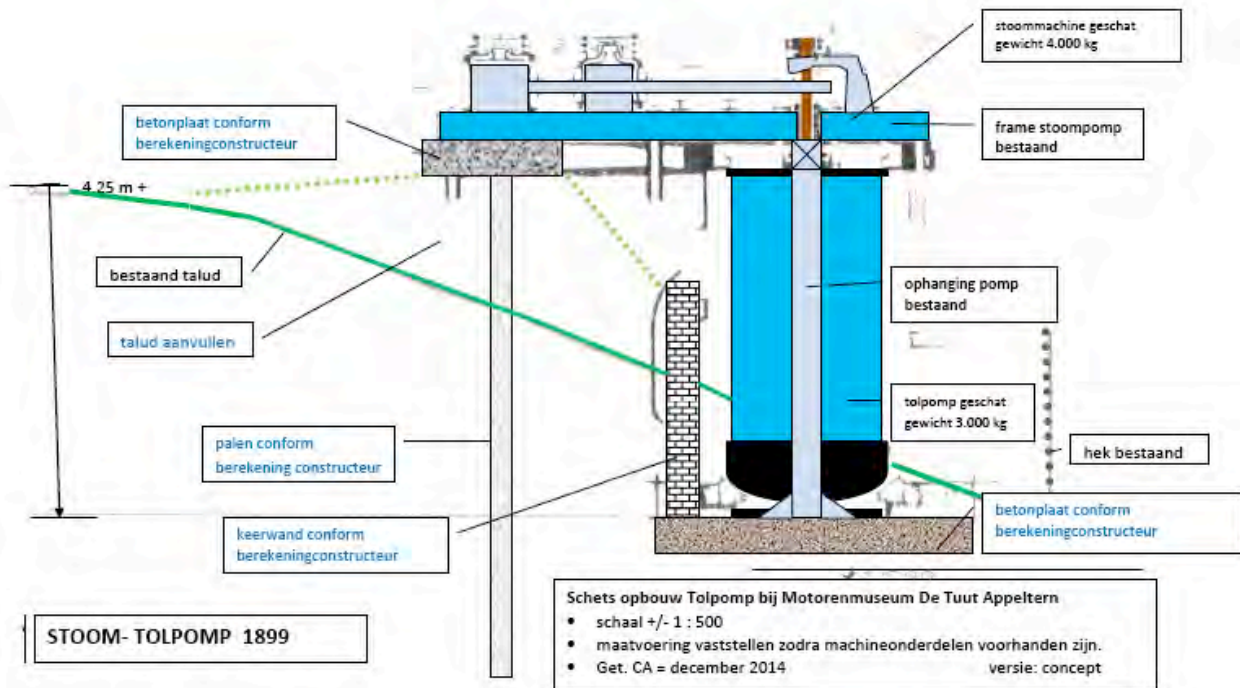
Deze installatie is op de lijst van Rijksmonumenten geplaatst.

De installatie bestaat uit een diepliggende pomp met verticale as. Ingenieur FR. Neukirch uit Bremen ontwierp de tolpomp met drijfcilinder die gebouwd werd door de firma L.W. Bestenborstel und Sohn, eveneens uit Bremen.

De pompwaaier is aan de onderzijde kegelvormig en draagt 10 gebogen schoepen die het water naast de cilinder omhoog stuwten.

De pomp werkte met een toerental van 91 omwentelingen per minuut en had een capaciteit van 250 kubik per minuut bij een opvoerhoogte van 1.15 m.

Schets van de opbouw van de stoomtolpomp bij het Motorenmuseum De Tuut in Appeltern (conceptversie)

De pomp werd aangedreven door een horizontale stoommachine. De stoom daarvoor werd geleverd door twee stoomketels.

De opstelling van de machine, buiten in een hoekje van de Bovenlandsesluis, is niet ideaal. Het is een enigszins verloren monument van de geschiedenis van bemalingstechniek van de Bovenlandsesluis. Het waterschap Aa en Maas zocht voor deze installatie een goede pleegvader en kwam met het verzoek om de machine over te nemen naar De

Tuut. De kosten van deze overplaatsing met alle bijkomende werken zullen door waterschap

AA en Maas worden gedragen. De plaatsing is gepland in het talud van de dijk voor het motorenmuseum. Daarvoor is reeds een vergunning afgegeven door het waterschap Rivierenland.

Het is nu nog wachten op de vergunning van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (vroeger Monumentenzorg) en de gemeente Waalwijk om de machine te mogen verplaatsen naar Appeltern, waar wij dit nieuwe pleegkind liefdevol zullen verzorgen.

Museum De Tuut

Stoomgemaal en Motorenmuseum

Erfgoed in bedrijf

De Tuut 1, 6629 AA Appeltern

T: 0487 541156 info@de-tuut.nl

www.de-tuut.nl

Activiteitenprogramma 2015

9/10 mei	Stoomweekend*
25 mei	Open dag, zonder stoom
28 juni	Stoomdag
5 juli	Motorendag
11/12 juli	Stoomweekend*
8/9 augustus	Stoomweekend*
23 augustus	Stoomdag
12/13 september	Stoomweekend*
27 september	Stoomdag
24/25 oktober	Stoomweekend*

*) Zaterdag van 13.00 uur tot 16.00 uur
Zondag van 11.00 uur tot 16.00 uur

Volg ook onze website: www.de-tuut.nl

